ч. 244 (13.483). Львів, неділя 17. вересня 1933. Opłata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

JANCZYN - Biłka
Впр. о. Др. БЕРЕЗОВСЬКИЙ

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Українське народнє вчительство щезає.

Львів, 15. вересня 1933.

Осінь 1930 р. і весна 1931 р., крім знаних подій — замітні в житті нашого вчительства ще й численними перенесеннями у далекі етнографічно польські землі та в стан спочинку. Перенесенням не доказувано вини, не суджено їх у судах ані дисциплінарно. У випадках, коли влада мала би докази їх вини — думаємо — не понехала би ними покористуватися. Цей відтинок часу — вагітний іншими тактично „мирнішими" політичними підходами, ніж знані осінні події, — приносив час до часу новости в ділянці зберігання приватного шкільництва, в ділянці виховання й вимог, ставлених до вчительства.

Між іншим позашкільна праця вчителя в громадянських установах стала темою численних урядових інструкцій та викладів на вчительських конференціях. Офіціяльно не говорилося, що ці виклади та інструкції торкаються лише вчительства польської народности та його праці в польських громадянських установах. Періодично присилані урядові запити й квестіонарі до звідомлень про громадянську позашкільну працю вчительства діставали до відповіди також учителі української народности. Можна було догадуватися, що влада не тільки не противиться громадянській праці вчителів української народности в українських громадянських установах, але навіть такої праці від них вимагає та поручає їм нею займатися. Нормально думаючи, годі собі уявити, щоби відповіди на присилані квестіонарі та звідомлення з виконаної громадянської праці могли послужити за акти обвинувачення та причину до перенoшень.

Правильно думаючих учителів могла тільки бентежити обставина, що рівнобіжно з наставленням шкільної влади на курс учительської громадянської праці, поодинокі нижчі й вищі повітові достойники то натяками, то півслівцями давали українському народньому вчительству менше або більше виразно пізнати, що воно зле розуміє інструкції вищої шкільної влади, що інтерпретує їх однобічно, тенденційно, що не кожне поручення треба розуміти просто, так як було сказано чи написано. Найбільше докладно виповідалися на цю тему представники зі станиць поліції, бо своїми допитами по селах на тему, чи ходить учитель до читальні, чи робить що в кооперативі, чи працює в бібліотеці, чи розмовляє з людьми — давали недвозначно пізнати, що свої допити розуміють вони негативно. Подібно поводилися й деякі повітові шкільні достойники.

Українське вчительство було збентежене такими суперечними інструкціями і вкінці вже знало, як розуміти ці суперечності: — чи це система, чи шовіністичні зловживання малих достойників, що ставили себе вище закону й розпорядків?

Від знаних осінніх подій до нині перейшло передчасно на емеритуру кількасот учителів. Мало між ними таких, які дійсно мусіли залишити вчительську працю тому, що втратили здоровля, або осягнули передбачений законом вік життя. Більшість із них, — це саме жертви цього трагічного непорозуміння... між інструкціями шкільної влади про позашкільну працю вчительства й ділами тих, що виконували ці інструкції. Коли це непорозуміння, то — чи вища шкільна влада розглядала докладно отсі масові внески на передчасні пенсіонування, чи перевірювала вірність мотивів?

Від часу памятних масових перенесень українського вчительства у рр. 1930-31 був досі сякий-такий спокій, коли не брати під увагу, що від тоді спенсіоновано кількасот учителів, а нові учительські посади в школах на українській етнографічній території (головно в Східній Галичині) дістало мікроскопійне число учительських кандидатів української народности та рівночасно зросло сильно число молодих учителів польської народности.

Аж новий шкільний рік почався знову численними перенесеннями учителів-українців у далекі етнографічні польські землі. Недавно, бо осінню м. р. був перенесений п. Струць Володимир із снятинського повіту в радомський повіт, Гладишевський Іван із жовківського повіту в олькуський повіт; а отсе довідуємося, що на днях перенесені наші вчителі-виховники п. Сайко Володимир, учитель в Шоломоничах рудецького повіту в келецький повіт, п. Ольга Хомин, учителька в Пилах, жовківського повіту в серадзький повіт, п. Іван Білоус, учитель в Сернках Середних, рогатинського повіту в нешавський повіт, п. Ілля Вовк учитель із Берестя новосандецького повіту в іліжицький повіт.

Перенесення йдуть, як бачимо, у келецький, серадзький, нешавський та олькуський повіти; значить далеко від рідної землі.

Ні одно з тих перенесень не є карою за якісь службові чи позаслужбові провини, ні один із перенесених не був суджений ні в суді ні дисциплінарно шкільною владою; значить, не було ніяких річевих закидів проти ні одного з перенесених учителів. Усіх їх перенесла найвища шкільна влада, Міністерство Освіти, на основі § 51-го службової учительської прагматики в т. зв. „службовім дорозів, для „добра школи".

Памятаємо добре, як у свого часних соймових дебатах над законом про учительські службові відносини тодішний міністр освіти обороняв потребу збереження в тім законі постанови § 51-го скупими арґументами про необхідність залишення в руках начальної шкільної влади права надпорядкового переношування вчителів у виїмкових випадках.

Тепер-же бачимо, що від ряду літ переносини вчителів української народности відбуваються виключно на підставі цього §-у зовсім певно лише тому, що постанов про дисциплінарні перенесення не можна проти них використати наслідком браку всякої вини по стороні переношуваних учителів!

Праця вчителя лише тоді успішна, коли він добуде собі любов і пошану дітей, довіря батьків, коли учитель пізнає обставини побуту, розслідить індивідуальности дітей. На все це треба часу, треба почуття національної спільности думання й відчування між учителем і учнем та батьками дітей. Це-ж основні принципи, признані передовими педагоґами культурного світу!

Чи дійсно „добро школи" вимагає, щоби учителів, які добре сповняли свої обовязки, переносити на незнаний чужий терен праці, де вони не знайдуть взаїмного зрозуміння між собою, дітьми й їх батьками, де мусітимуть досліджувати наново все, що потрібне, як передумови корисної вчительської праці. Вониж не можуть там бути нічим більше лише ремісниками! Чи добро школи вимагає, щоби дітей польської національности вчив і виховував учитель-українець і навпаки?

Чи школа для української дитини — позбавлена вже змісту в розумінні української національної культури, позбавлена української зверхньої національної форми, має в більшій ще ніж досі мірі втратити також учителів української народности?

Де кінчаються межі тих... сучасних „реформ"?

Проблема Далекого Сходу і Україна.

I.

У коловороті сучасних подій найважніше, на нашу думку, для української справи значіння має тепер, матиме його і в будуччині, напруження між Японією і СРСР та Японією і Злученими Державами. Напруження те істнує й все поглиблюється, не зважаючи на запевнення мірodайних чинників та преси заінтересованих країв.

Перелюднення Японії тепер (у 1925 р. — 157 душ на 1 кв. клм.), катастрофальні просто під цим оглядом перспективи навіть уже в недалекому майбутньому і через те конечність еміграції в дуже поважних розмірах — ось оправдані причини її експанзії. Коли взяти на увагу географічне положення Японії та її розумну економічну політику, якою вона прагне забезпечити собі такі ринки, що перебувалиб під її безпосереднім впливом, то стане ясним, що експанзія є для неї можлива і вигідна лише на захід. Від 1894 року Японія розпочала, спершу невдало, здійснювання пляну опановування територій на азійському континенті та китайському ринку. 1905 рік приніс японцям створення міцної бази (Корея, Ляо-тонг) для дальшої експанзії, а світова війна підготовила можливість поширення та зміцнення тої бази на рахунок німецьких концесій у Китаю, а передовсім на рахунок ослаблення всіх заінтересованих у китайських справах великих держав з огляду на виснаження їх у тій війні. До 1931 року японці вели по мистецьки підготовку для чергового етапу здійснювання свого експанзійного пляну і то не мілітарно, що для них не зробилоб поважних труднощів, але політично. Далі наступили відомі події з проголошенням незалежности Манджу-Го і вна слідок цього війна з Китаєм. Так політично (Ліґа Народів), як і мілітарно японці вийшли переможцями. Очевидна річ, що на черзі здійснення наступного етапу в пляні експанзії.

Таке скріплення Японії є дуже небезпечне для СРСР та не може бути вигідне для Злучених Держав Америки.

Взаємини Совітів з Японією від довшого часу є в такому стані, що обидві держави збільшують свої сили на границі Манджу-Го, оминаючи вже взаємну диверсійну акцію. Уступки большевиків напротязі останніх літ на користь Японії, які безперечно треба вважати за їхні політичні поразки, останньої, річ очевидна, задовольнити не можуть, коли припустити, що у пляні Японії є цілком природне і дуже доцільне посування з Манджу-Го на північ з метою запанування над усім азійським побережжям Японського моря — від Владивостоку по Камчатку. Крім того безпосереднього політично-мілітарного й економічного удару по Москві, має Японія, очевидно, ще й пляни посереднього її ослаблення. Ось тому большевики добре розуміють, що боротьба з Японією неминуча, але саме ті їхні уступки на користь японців доказують, що та боротьба бодай до цього часу була для них невигідна. На нашу думку, вона буде ще більше невигідною пізніше. До такого висновку приходимо після оцінки всіх можливостей: економічних, політичних, стратегічних Японії й СРСР, а вже найліпшим доказом на це є бажання большевиків найскорше та за якунебудь ціну продати східно-китайську залізницю, з купівлею якої Японія, чи формально

Манджу-Го, не поспішає, бо знає, що й так її придбає, хоч вже, очевидно, за ціну крови.

Щодо Американських Злучених Держав, то їхні економічні інтереси на Далекому Сході, з огляду на ривалізацію Японії, вже від довшого часу значно потерпіли. Зновже Злучені Держави, як і СРСР, політикою деяких уступок в останніх роках в користь Японії (японська іміграція до Зл. Д., Филипини) сподівалися можливий, а на нашу думку, неминучий, конфлікт відтягнути. Коли взяти під увагу, що в сучасній добі економічної кризи, якої кінця ще не видно та яка є й буде завжди особливо дошкульна для Зл. Держав, завдяки великому упромисловленню краю з наставленням на експорт, та що китайський ринок є й довго ще буде для них приманливим, то припущення наше про неминучість конфлікту має всі реальні дані. Оцінка можливої переваги у тому конфлікті, де чинником рішаючим будуть морські сили обох держав, з огляду на географічне положення Японії та її стратегічну позицію у відношенні до обєкту конфлікту Китай — не віщує успіху для Зл. Держав.

Таким чином бачимо, що силою обставин СРСР і Зл. Держави можуть стати спільниками у боротьбі проти Японії. Очевидна річ, що не тільки всі догідности военно-географічного положення, не тільки обрахунок матеріяльних можливостей кожної боротьби грає ролю, треба памятати, що рішаюче значіння мають духові чинники противників, а політична ситуація, себто інтереси інших держав, можуть також всі передбачення поплутати. Чинники духові з огляду на їхню в деяких випадках змінливість, досить таки трудно означити, зокрема щодо Японії та Злучених Держав. Японці є знані зі свого патріотизму та жертвенности. Американці мають велику патріотичну амбіцію, обидва народи до наміченої цілі прямують завжди з подивугідною впертістю. По боці Японії є арґументи життєвої конечности до експанзії. Ну, й нарешті можна та слід припустити, що японці викинувши гасло „Азія для азіятів", намагатимуться і потраплять приєднати собі у відповідній хвилі не тільки симпатії, але й безпосередню збройну поміч Китаю, цього велитенського, хоч покищо імпотентного, обєкту конфлікту.

П. М-т.

Перша краєва українська національно-демократична орґанізація.

(Своєчасний спомин).

Тридцятьчотири роки минуло від хвилини, коли то на запросини підписані Юліяном Романчуком, д-ром Евгеном Олесницьким, Іваном Франком, Михайлом Грушевським, д-ром Дамяном Савчаком, о. О. Стефановичем, Іваном Трушем, д-ром Костем Левицьким, д-ром Евгеном Левицьким і Йосифом Гуриком зїхались численно визначні українці з цілої Галичини на нараду до великої салі „Народнього Дому" у Львові, щоби заснувати національно-демократичну партію та зясувати її програму. Першим її головою став Юліян Романчук. Партія ця злучила в собі з істнуючих до того часу українських партій усіх людей доброї волі, а злука ця викликала в цілому краю небувалий запал і край відгукнувся на неї так, що до року нова партія змогла вже перевести орґанізацію цілого краю.

Як член вибраного тоді „Першого Народнього Комітету" при перегляді моїх давніх паперів знайшов я припадково список цілої народньої орґанізації краю з р. 1899 і вважаю, що цікаво буде пригадати нашому громадянству перших її діячів.

I. Дефінітивні орґанізатори себто вибрані на повітових народніх зїздах і затверджені Народнім Комітетом:

1) Пов. Бібрка: о. Іван Винницький, Залесці.
2) Пов. Борщів: д-р Мих. Дорундяк, адвокат.
3) Пов. Чесанів: о. Северин Метелля, Люблинці.
4) Пов. Чортків: д-р Антін Горбачевський, адвокат.
5) Пов. Долина: Теодор Богачевський, Лецівка.
6) Пов. Городок: о. Михайло Цар, Малковичі.
7) Пов. Камінка: о. Сидір Зельский, Мілятин.
8) Пов. Коломия-Печеніжин: д-р Лесь Кульчицький.
9) Косів: Іван Мелешкевич, канд. нотар.
10) Львів (повіт): о. Йосиф Фолис, Скнилів.
11) Пов. Підгайці: о. Іван Навроцький, Голгочі.
12) Пов. Перемишль: д-р Теофіль Кормош.
13) Пов. Перемишляни: о. Ол. Танчаковський, Дунаїв.
14) Пов. Рава Руська: о. Іван Кипріян, Немирів.
15) Пов. Рогатин: о. Ст. Городецький, Вербилівці.
16) Пов. Рудки: о. Стефан Онишкевич, Хишевичі.
17) Пов. Самбір: Іван Рудницький, нотар, Лука.
18) Пов. Сокаль: о. Орест Чехович, Сокаль, заступник д-р Евген Петрушевич.
19) Пов. Станиславів: о. Єр. Бариш, Угринів Дол.
20) Пов. Ст. Самбір: о. Іван Яворський, Стрільбичі.
21) Пов. Стрий: д-р Евген Олесницький, адвокат.
22) Пов. Товмач: Клим Кульчицький, Підлечари.

II. Провізоричні орґанізатори, себто призначені тіснішим Народнім Комітетом:

1) Пов. Бережани: о. Михайло Моссора, Поручин.
2) Пов. Городенка: д-р Теоф. Окуневський, адвок.
3) Пов. Гусятин: о. Сев. Матковський, Боссири.
4) Пов. Калуш: Ярослав Коритовський, купець.
5) Пов. Ліско: о. Кипріян Ясеницький, Балигород.
6) Пов. Скалат: о. Йосиф Ганкевич, Красне.
7) Пов. Теребовля: о. Теодор Цегельський, Струс[illegible]
8) Пов. Тернопіль: о. Евст. Цурковський, Настас[illegible]
9) Пов. Заліщики: о. Григорій Ковч, Латвач
10) Пов. Золочів: о. Данило Танячкевич, [illegible]
11) Пов. Жидачів: о. Северин Борачок, Явче

III. Мужі довіря:

1) Пов. Богородчани: о. Володислав Паук, Сол[illegible] та і о. Нестор Рудницький, Яблінка.
2) Пов. Броди: о. Іван Кулицький, Марковичі [illegible] Михайло Ваврик, Черниця.
3) Пов. Бережани: о. Іван Олесницький, Перевор[illegible]ка і Стефан Танчаковський, нотар Зол. Потік.
4) Пов. Дрогобич: о. Іван Дашкевич, Тустановичі.
5) Пов. Ярослав: Григ. Калимон, Рішкова.
6) Пов. Яворів: о. К. Миколаевич, Яворів.
7) Пов. Мостиська: о. Вас. Кондрацький, С. [illegible]
8) Пов. Надвірна: о. Андрій Сумик, Волосів.
9) Пов. Сянік: о. Антін Лавровський, Одреховa.
10) Пов. Сокаль: о. Іларіон Курпяк, Карів.
11) Пов. Турка: о. Василь Яремкевич, Вовче і о. Григорій Мороз, Бориня.
12) Пов. Збараж: о. Андрій Качала, Медин.
13) Пов. Жовква: о. Іван Радецький, Мервичі.

Коли глянути на ту листу, то бачимо, [illegible] орґанізація опиралася на найкращих, найзна[illegible]чніших, найбільше поважаних людей. Осо[illegible] кожного з них, то справді історія просвіти, ор[illegible]ґанізації, боротьби з алькоголізмом, економіч[illegible]ного розвою, політичної і культурної праці ко[illegible]ного повіту; це люди, що лишили по собі па[illegible]мять, вдячність і любов всього громадянства своєї округи, а значна частина між ними ста[illegible] гордощами нашого краю. Кожний з них у сво[illegible]ім повіті авторитет і провідник.

Перше місце між ними заняли священики. В 40 повітах вели вони всю працю, а були це люди, які працюючи для церкви, не забували про працю в повіті і краю, бо не було тоді ще станиславівського напряму і його реформи.

Друге місце займають правники, [illegible] адвокатів і три нотарі. Про них говорити за[illegible]ве, бо всіх їх знаємо і памятати їх будемо. Жи[illegible]тимуть вони у своїх ділах. Та був — у тих ча[illegible]сах — один лише купець.

Треба згадати, що все це були ідеалісти, що працювали не для людей, не для слави; працювали безкорисно, а крім своїх сил і своє ма[illegible]но складали на жертву свому народові. Орґані[illegible]зація, орґанізаційна каса — це їх приватні ки[illegible]шені. Не знали вони тоді, що значить брати від когось і вести орґанізацію за готові гроші. Читальні, крамниці та всякі установи не потребували відкликуватися за гроші; книжка і часопис плили між народ переважно даром. Коли треба було висилати діти з повіту до школи, утримувати їх там, основували й утримували бурси. Це все робили повітові провідники сво[illegible]їми фондами та своєю діяльністю.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. ВЕРЕСНЯ 1933.

АКСЕЛЬ МУНТЕ.

Модний лікар.

(„Книжка з Сан Мікеле", IV. розділ.)

I. Відвідини пароха. Пацієнти.

Мене запрохали раз на все на недільний обід до „Готелю Фобур Сен-Жермен". Ґраф від давна переміг свою нехіть до лікарів і був захоплений мною. До тісного обідного гуртка належав ще парох і принагідно сестрінок ґрафині віконт Моріс, що ставився до мене майже з провокаційною байдужістю. Він був для мене осоружний від першої зустрічі і я скоро помітив, що не тільки для мене. Видко було, що ґраф і він не мають багато що сказати один одному.

Парох був священиком старої школи, бувальцем, що багато більше знав про життя та людське серце, ніж я. Спочатку він тримався осторонь і часто, коли на мені спочило його розумне око, здавалося мені, що він знає про „колітіс"*) більш як я. Майже соромно було мені перед цим старцем і я нераз порозмовляв би з ним радо та відкрив перед ним свої карти. Та не було нагоди здибати його самого. Одного дня, коли я ввійшов до своєї їдальні, щоби нашвидку пообідати перед ординаційними годинами, я дуже здивувався, побачивши, що він уже там чекає на мене. Він сказав, що приходить як старий приятель графської родини з власної спонуки і прохає мене ці відвідини залишити в тайні.

*) Запалення ободової кишки. Мунте виховав цю недугу у свої істеричні пацієнтки, щоби відвернути їхню увагу у зовсім іншій бік.

— Ваш успіх з недугою ґрафині — почав він розмову — попросту казковий і всі ми вам дуже вдячні. Мушу вам зробити теж комплімент з приводу маркізи. Саме був я в неї; я її сповідник і мушу признати, що вона почуває себе незрівняно краще під кожним оглядом; але нині хочу з вами порозмовляти про ґрафа. Дуже журюся ним, з ним щось недобре. Він майже не виходить з дому, сидить увесь день у своїй кімнаті, курить грубі циґари і після обіду спить годинами. У всякій порі дня застаю його у фотелі, як спить з циґарою в губі. На селі він зовсім не та людина. Щодня, після богослуження, їде зранку верхи, свіжий, бадьорий, цікавиться своїм величезним господарством. Єдине, за чим він тут тужить це його замок у Туренії. Коли ґрафиню не можна буде спонукати до виїзду з Парижа — боюся, що це таки не вдасться — тоді нема іншого виходу: він мусить виїхати сам. Він має до вас довіря. Коли ви йому скажете, що він для добра свого здоровля мусить покинути Париж, послухає вас. За цим прийшов я до вас.

— Дуже мені прикро, панотче, але цього я зробити не можу.

Він глянув на мене здивований, майже підзорливо.

— Чи вільно мені знати причину вашої відмови?

— Ґрафині не вільно ще покидати Парижа, а вона, само собою, повинна би виїхати разом з ґрафом.

— Чому вона не могла би лікуватися на це колітіс на селі? Вона має там доброго, довіреного доктора, що вже нераз опікувався нею, коли вона мала апендицит

— З яким успіхом?

Він мовчав.

— Чи вільно мені поставити вам одно п[illegible]тання? — сказав я.

— Скажім, наприклад, що ґрафиня вилі[illegible]вана вже нині зі свого колітіс. Чи ви змогли б [illegible]мовити її, щоби виїхала з Парижа?

— Щиро кажучи, ні. Одначе навіщо [illegible]дити від таких преміс? Коли я вас зрозумів, [illegible] її недуга — затяжна і нелегка.

— Я міг би вилікувати ґрафиню з її [illegible] за один день.

Він поглянув на мене спантеличений:

— Чому-же — на всіх святих! — не ро[illegible] цього? Цеж велика відповідальність з ва[illegible] боку.

— Якби я боявся відповідальности, [illegible] став би лікарем. Дозвольте, будемо щирі. [illegible]торяю, що ґрафиню міг би я вилікувати [illegible] Вона має так само колітіс як ви або я і ніколи [illegible] мала апендициту. Все це сидить в її голові [illegible] нервах. Якби я відобрав її колітіс надто [illegible] тоді вона могла би легко втратити рівновагу [illegible] могла би хопитися за щось гірше — морфі[illegible] любка. Чи я зможу помогти ґрафині — [illegible] побачу. Радити їй тепер покидати Париж [illegible]ла би психольоґічна помилка. Вона [illegible] протестувала би. А як раз зважиться [illegible] цію, тоді все її довіря до мене пропало. [illegible] мені ще два тижні часу, тоді вона покине Па[illegible] з власної волі — так бодай буде [illegible] Це виключно справа тактики. Казати ґра[illegible] щоби їхав сам, це була би знову помилка [illegible] му напрямку і ви, панотче, знаєте про це та[illegible]мо добре, як я.

Він поглянув на мене уважно і мовчав [illegible]

— Тепер іще про маркізу. Ви була таї [illegible]

Коли поглянемо на ту недавну минувшину, коли порівняємо її з теперішністю щодо характерів, жертвенности, ідейности, непохитности, то побачимо, що війна принесла нам загальне освідомлення, але характерів, чесних одиниць, людей доброї волі і наскрізь безкорисної праці хто зна, чи не було тоді більше як тепер.

Війна зломала характери, понищила авторитети, поширила хапчивість та отаманщину. А проте, так само як і колись, головним завданням національно-суспільної праці є виховувати характерних, ідейних, жертвенних людей, щоби можна вести солідарну згідну працю і будувати на них будуччину народу.

Д-р Юлій Олесницький.

—o—

Щоби не було запізно...

Нераз читаємо по часописах високопарні похвали в сторону „Рідної Школи“. Нема дня, щоби преса не зареєструвала вислідів її діяльности на всіх кінцях наших земель, куди тільки Рідну Школу допускають чинники влади. Ба, що більше — чималі моральні успіхи свого впливу може вона виявити й там, де ще влада під ріжними видами не дає їй перевести правильної організації. Вкажемо хочби на великий підйом цілої народньої маси з нагоди шкільного плебісциту.

Ідея, якою захоплюється людина, піддержує дану людину не тільки на дусі, але й скріплює її душевні сили навіть при недостачі матеріяльних засобів. Тільки, що це не піде в безконечність. Або людина заломиться, або коли вона сильніша волею, то згине. Те саме діється із збірною людиною, з установою. Самі похвали, заяви, симпатії і признання, а навіть почуття совісного виповнювання завдань дає одиницям, яким доручений провід, вдовілля й свідомість про правильність обраного шляху.

Перед очима цілого громадянства веде свою відповідальну роботу Рідна Школа. Всі бачать, і навіть відчувають її могутній вплив на національну будучність нашого народу. Тому про це зайве повторювати. Сьогодні хочемо тільки звернути увагу громадянства, що й воно має обовязки супроти Рідної Школи. Така діяльність потребує на наші відносини вправді неімовірних сум (цього року загалом 3 міліони золотих), але вони мусять найтися, коли не хочемо заслужити на ганьбу будучих поколінь, на такі докори, які наші дбайливі історичні дослідники роблять нашим попередникам.

Тимчасом, що бачимо! За весь рік зложило громадянство із земель у Польщі до каси Централі 114 тисяч золотих. Як відчислити Львів, який дає біля 30 тисяч золотих, то остане на всіх українців у Польщі 84 тисячі золотих, або біля 15 золотих річно на одну громаду, або біля **5 сотиків річно на одну українську родину.** Даруйте, але це вже менше ніж жебрачий податок! Такою обовязковістю далеко не зайдемо, а самими словесними „заявами“ приватних шкіл не удержимо.

Перед 1. вересня ц. р. розіслала „Рідна Школа“ з українськими часописами 13.000 поштових чеків, представляючи одночасно ті загрози, які стоять перед Рідною Школою. А суспільність гадає, що це тільки страшак і звертає до 14. вересня ц. р. **320 чеків на суму 579 зол. 92 сот.** Тимчасом видатки Головної Управи виносять 19.100 зол. місячно. За липень не виплачене вчительство, незаплачені податки й суспільне обезпечення, кредит усюди вичерпаний. Такий стан на довший час не може тривати. До коляди за далеко, а зпоза границь не можна надіятися більшої допомоги, коли ми самі занедбуємося.

Тому — поки час — поспішім з негайною допомогою. Всі Кружки Р. Ш. нехай вишлють негайно хвилево зайву готівку; кожне товариство нехай зложить негайно даток, а ті, які одержали чеки Р. Ш., нехай їх негайно зужиткують у користь Рідної Школи. **Бо — буде каяття та не буде вороття!**

Головна Управа „Рідної Школи“.

Анґлійська преса про голод на Україні.

На сторінках анґлійських денників ведеться жива дискусія про голод на Україні, про положення в Радянщині та про те, яке становище повинна заняти Англія. Для характеристики подаємо уривки з тих статтей.

„Дейлі Телеграф“ з 9. ц. м.: „...Пилат взяв воду та обмив свої руки...“ Чи таке становище має забрати й британський загал, коли йому говорять про річи, в які важко повірити в 1933 році? Правда, є й такі, що з політичних чи бізнесових причин глухі на ці вісти, але їх хіба не можна причисляти до представників британської нації, яка все й всюди славилася чеснотою своїх вчинків.

„Подорожі, які я відбув в останніх літах дали мені змогу запізнатися з богатьома українцями і вони оповідали мені про ті терпіння, які переходить український нарід та про звірську поведінку Сталіна з населенням підчас відбирання збіжа від селян.

„Сьогодні одержуємо з богатьох достовірних джерел відомості, що описують події, про які аж страшно писати. Населення села Заливанщина ще в 1932 році числило 3.500 душ. Сьогодні 2.000 з них вже немає. В другому селі — Немиринцях — залишилося всього чотири чи пять родин в живих, а село мало раніше 700 душ.

„Все зїли. Голод почався з хвилиною, коли влада забрала від селян все їхне збіжа. Діти понижче 14 літ перші починали терпіти від голоду. Більша частина тих, що вмирають, це мущини, тільки найсильніші лишилися при життю. По селах давно нема ні собак ні котів, ні дробу. Все зїли. Нема вже й овець, а безрог тільки мало. Коли худоба впаде, зараз її зїдають. Сіна не косять. Поля поросли буряном, як і дороги, якими мало хто й їздить з боязни перед грабунками. В осібних державних крамницях тільки вищі радянські урядовці та члени комуністичної партії можуть купити їжу. Там урядовець може купити 1 кг. житнього хліба за 50 копійок, зате бідний селянин мусить платити на вільному торзі за таку саму вагу хліба — пять рублів. Не дивниця, що вони вмирають з голоду, не мають і сили, щоб запрацювати.“

„Інгліш Черчмен“ з 7. вересня ц. р. пише в своїй передовій статті: „Україна. Українське Бюро у свому звідомленню до преси подає вістки про теперішнє положення на Радянській Україні, які в анґлійців мусять викликати не тільки співчуття, але й жах. Ми все тільки дуже обережно приймаємо вістки з близького чи далекого Сходу, але тут, здається, немає найменшого сумніву, як видно з зізнань тих втікачів, які передістаються до Румунії, що на Україні населення переходить найтяжчі терпіння і в деяких випадках доходить уже навіть до людоїдства між українським населенням.“

„Крішіян Гералд“ з 7. ц. м. подає новинку про голод на Україні де „населення не бачило хліба від довгих місяців. Бурян та кора з дерева від довшого часу становить одиноку людську поживу, а на залізничих стаціях тих околиць можна стрінути людей вкритих лахами, через які пересвічує зеленовата сіра шкіра...“ Голод.

„Йоркшір Обсервер“ з 14. ц. м. подає допис Фільософуса, з якої подаємо уривки: „Там (в Рад. Союзі) побачимо страшніші річи, як дозу рицинового олію, концентраційні табори або кілька нападів на осіб, що нас тут так хвилюють. Коли хто хоче пізнати, що означає переслідування, нехай переїдеться на Україну, та сам придивиться червоному теророві при роботі. Колиб можна взяти з собою ще й добрий вантаж хліба (та сильну армію, щоб більшовики не роззичили того хліба), то примираюче з голоду селянство принялоб його з великою радістю.

„Ті, що студіюють всякі страхіття, втратять гарну нагоду, коли не звернуть уваги на Україну в цей час — державу в якій дійсно розстрілюють людину за це, що вона візьме кілька зерен збіжа, яке сама засівала на власному полі. Розстрілює їх не кількох фанатиків, але дійсно, леґально й офіціяльно — влада...“

(Укбюро, Льондон.)

ві і висловили мені признання за те, що я зробив для неї; цю похвалу приймаю з подякою. А проте з медичного становища я не зробив нічого і ніхто не міг би тут щонебудь зробити. Глухі люди терплять дуже через свою примусову самотність, головно тоді, коли не мають ніякого духового джерела потіхи, як це найчастіше буває. Все, що можна в таких випадках зробити, це відвернути їхню увагу від їхнього нещастя. Маркіза думає тепер про колітіс замісць про свою глухоту і самі бачите, з яким добрим успіхом. Я вже сам маю за багато цього колітіс і коли маркіза виїде на село, я заступлю їй цю недугу маленьким ручним песиком, що краще надається до побуту на селі.

Парох відходячи, обернувся ще в дверях і глянув на мене:

— Скільки вам літ?

— 26.

— **Vous irez loin, mon fils, vous irez loin!** (Зайдете далеко, мій сину, зайдете далеко!).

— Так, — думав я — далеко, далеко хотів би я бути від цього принадливого життя, повного крутійств і ошук, далеко від усіх цих штучних людей! Там, на чарівному острівці, при старій неграмотній почтарці, при Вікентієві та Д[illegible]ді, щоби очистити свою душу у білій хатині на високій скелі. Як довго буду ще розтрачувати свій час у цьому жахливому місті? Коли св. Антоній докоиае свого чуда?*).

*) М[illegible] Мунтого було поселитися в одній закутині та [illegible], де мешканці [illegible] своїм патроном св. Антонія.

(Далі буде.)

На протестаційному фронті.

ВІЧЕ В ЗБАРАЖІ.

Український Міжпартійний Комітет у Збаражі скликав під вражінням вістей, які доходять зза Збруча на неділю дня 3. вересня ц. р. віче до Збаража, щоби запротестувати проти того, що наслідком політики червоної влади діється на Великій Україні. Не зважаючи на зливу, від ранку до полудня, прибували з усіх сторін повіту та з сусідньої Кременеччини на Волині ряди вічевиків, які виповнили вщерть велику салю Українського Дому з усіма бічними кімнатами і коридорами, так, що загальне число учасників віча дійшло до 1.300 осіб.

Віче отворив голова Комітету д-р Кульчицький висовуючи зібраним ціль зборів. На пропозицію одного з учасників покликали збори до проводу д-ра Кульчицького, а крім нього ввійшли в склад президії представники УНДО-ая, та радикально-соціялістичної партії в особах д-ра Таращука та д-ра Гамаля. Голова віча віддав слово сенаторові д-рові Горбачевському, що приїхав на віче від Української Парляментарної Репрезентації УНДО. У вічевім рефераті представив промовець політичне та господарське поневолення українського народу на Великій Україні, яке довело до того, що населення цієї молоком та медом текучої країни, мре міліонами від голодової смерти. Промовець вказав на те, що теперішні події на Радянській Україні, які викликують жах у посторонніх глядачів, вяжуться історично з політичними актами, які вже з перших взаємин між Україною та Московщиною зазначилися неприязними, просто ворожими актами московських правителів. Посол д-р Ладика, який забрав голос від соц.-радикальної партії, вказав у своїй промові на історичні похибки української народньої маси та її політиків в часі останнього визвольного руху, яких наслідком є теперішне положення на Великій Україні. Отсі важкі похибки повинні стати пересторогою для теперішнього і майбутнього покоління та наукою для тих, які вестимуть справи нації. Віче приняло одноодушно предложені йому Комітетом резолюції з протестом проти страшного терору червоної влади та з висловом співчуття для жертв цього терору.

ВІДГУКИ ДНЯ.

З листів які не дійдуть.

„Високоповажаний Пане Еріо!

Ми здавна привикли вважати Францію за оборонця вселюдських ідеалів: свободи, рівности і братерства. Алже Шварцбарт стрілив своїдно до Петлюри, ваші старшини були на противукраїнськім фронті з польськими старшинами як рівні з рівними, а армію Галера ви переслали в Галичину справді по братерськи. Чотирнацять точок Вільсона Франція цінить до нині як найбільшу святість і біда тому, хто хотів би їх зломати.

Тому так радо прийняли ми вістку, що Ви, Шановний Пане, вибралися до Радянщини приглянутися зблизька життю-буттю, досягненням і плянам тієї великої держави. Врешті впаде авторитетне слово про все, що там діється. Врешті скінчаться чи то напади, чи то тиради на честь більшовицької влади, а світ дізнається правди, за яку нині тяжче, як за гроші.

І Ви поїхали.

Ясно, що не волами, а курієрським і ще ясніше, що не в „теплушці", а в сальонці. В сальонці далеко більші вікна і Ви мали змогу оглядати в них усе, що вам показували.

Дайже Вам Боже здоровля за інформації, які Ви призбирали і жбурнули повними пригорщами у світ. Вони і до нас дісталися і зробили відповідне враження та ще скріпили добре поняття про Францію у нас.

Пишете, нема голоду.

І я собі так думав, але — потихо. Але Ви не маєте поняття, що значить у нашій вузчій батьківщині признатися до чогось подібного. Заклювалиб мене за розсівання затривожуючих вісток. Ми дістаємо багато листів з описами, як там люди мруть. Просто як мухи. Наші контрреволюціонери зробили з того, що це з голоду. Хе-хе-хе! А воно з переїдження. Обсадиться один з другим пажерливий малорос і — беркиць на землю. Покачається тай ноги витягне! Як його й не витягнуть і сала хвунтів зо три і огірків (та ще й кислих!) штук з трицять і „риковки" бутилок з пять, а на доданок ковбаси аршин, як не більше. Така вам порода ненаситна, дарма, що вічно в добрі. Їлаб цілий божий день, а робити не хоче.

Пишете, що на свої французькі очі бачили Ви, як робітник уплітав виноград. Цілими пригорщами, а великого кошика, що його дістав кожний кожного дня. Маю до Вас жаль, Шановний Пане Еріо! Чому Ви не здержали ненажера. Виноград напевно був кураційний, але після доброго обіду — цілий кошик!? Може пошкодити. Знудить дурня, дістане рвоти, а чого доброго — попсує шлунок і тоді не тяжко за смерть. Я сам попсував собі так шлунок підчас побуту в 1920. році в Києві. Захотілось мені їсти сире пшоно, а кипятку не було, щоби попити — і тепер бідую.

І великі досягнення бачили...

Хто їх не бачить, як поїде туди! Але не кожний так щиро, отверто признає це. Оті всі електро-маґнето-бензино-дніпрельстанські чуда, яких вам не дозволяє оглянути і подивляти страх перед помстою пролетарських мас — з одної сторони, а жах перед пашпортовими трудно щами з другої. Тільки деякі з нас побували там, але їм ніхто не вірить, хоч і гикають від переїдження, а очі мають повні подиву та захоплення.

Думаю, що після повороту в рідний край, Ви, як добрий син Франції, нічого собі більше не бажаєте, нічого в Бога не просите, тільки, щоби французький селянин і робітник так мався як радянський.

Коли справді так собі бажаєте, то щож — дай Вам Боже!..

Долучую вислови безмежного подиву для Вашого обсерваційного змислу, глибокої пошани для Вашого характеру, а найглибшого поважання для Вас

Галактіон Чіпка.

З життя наших установ.

Українська Бесіда у Львові.

Як теперішний голова „Української Бесіди" у Львові подаю отсим ширшим кругам нашого громадянства деякі відомости про те наше товариство.

Отже „Українська Бесіда" у Львові належить до найстарших наших товариств. Перші його Загальні Збори т. зв. установні під назвою „Руска Бесіда" відбулися 23. грудня 1861 року, а в січні 1912 р. воно відсвяткувало вже й 50-літний ювілей свого істнування. Почало своє життя в Народнім Домі з 55 членами під проводом судового радника Юліяна Лаврівського. Нині по сімдесятьлітній мандрівці воно міститься знов у тім самім Народнім Домі і має около 150 членів. Невелике це число, коли мати на увазі загальну скількість українців міста Львова — і невеличкий також його приріст у порівнанні із числом перших його членів основників. Але в 1861 р. „Бесіда" була майже одиноким нашим товариством у Львові (побіч Інституту Ставропігії і Народнього Дому), а нині вже майже кожна дільниця Львова має своє, так сказатиб, касино у виді читалень „Просвіти", ба й поодинокі групи громадянства потворили собі вже свої окремі товариства подібні до „Беседи", як ось: Молода Громада, Зоря і т. д. А проте таки могло би та й повинно би бути більше членів у нашій найстаршій „Українській Бесіді", якби тільки свідомість її вартости стала живіша і загальніша серед нашого громадянства. Членська вкладка до неї виносить тепер місячно 2.50 зол., але при відповідно збільшенім числі членів (300 до 500) могла би безпечно виносити вже тільки 1.50 або навіть тільки один золотий.

Щож дає „Українська Бесіда" своїм членам за ті їх невеличкі вкладки? Отже передовсім теплу і привітну хату з двох обширних кімнат і одної салі для товариських сходин. Чоловік — по словам Аристотеля — є „товариською тварииною" і нормально не може жити зовсім а зовсім одинцем. Завзятий, безвідхильний „осібняк" є у всякім разі появою незвичайною: „дивак" кажемо ми, „зондерлінґ" кажуть німці. Звичайніж нормальні люди люблять таки зійтися собі і поговорити або хочби тільки посидіти собі разом зі собою, і то як не у своїй власній хаті, то бодай у жидівській коршмі. І неодин уже з нас — все одно: холостяк, вдовець чи й жонатий — найшов собі у нашій „Бесіді" свою, так сказатиб, родину: томуто називається неодна наша Бесіда таки так просто „Родиною". І неодин уже з нас — все одно: молодий чи старий, активний чи емерит — відпочив собі в ній нераз хоч на малу годинку по трудах свого дня чи своїх днів. Таміжеж можна все свобідно і дружно поговорити з ким серце захоче, і про дрібну злобу дня і про великі справи людства. А для контакту зі ширшим світом лежить на столі около 30 часописів (в тім три німецькі, решта українські і польські), а при них ще й чотиротомовий лексикон Брокгавза для евентуальних справок та інформацій при розмовах чи лектурі. Для хвилевої розривки служать членам шахи і карти (очевидно, з виключенням усякого газарду!). Є також фортепян, а був колись і білярд.

Та побіч тої буденщини має наше товариство від часу до часу ще й святочні хвилі. Це передовсім усякі ширші сходини членів і впроваджених ними гостей на ріжні товариські забави, а також на всякі наукові виклади чи відчити з дискусіями по них. Такі імпрези відбуваються в нашій „Бесіді" також заходами інших наших установ, а що їх на рік буває по кільканацять, а то й більше нераз, то вже те одно свідчить про немалу суспільну вагу нашої „Бесіди" для нашого громадянства.

Саме починаємо новий сезон того нашого життя. Тому запрошую при тій нагоді іменем Виділу наших Громадян і до впису до нашого Товариства і до живої участи в ширших сходинах наших, особливож у наукових дискусіях, які найкраще з усього гострять ум і кріплять серце на так дуже тяжку нині життєву боротьбу. Онтих перших 55 членів-основників нашої „Бесіди" в 1861. р. — то була найкраща еліта тодішнього нашого львівського громадянства. І богато-богато добра зродилося відтак посеред неї для культурного розвитку нашого народу: театр (1864), „Просвіта" (1868), „Львівський Боян" (1890) і т. д. Чиж не могли би і тепер належати до нашої „Бесіди" бодай усі керманичі наших львівських установ і творити там осьтак найкращу атмосферу нашого товариського життя — для взаїмної дружньої поради і розради собі самим і іншим при них?...

Д-р Іван Копач.

БУДУТЬ УПРАВИЛЬНЮВАТИ ЦІНИ.

В урядових колах розглядають проєкт розпорядку президента Польщі про управильнювання цін артикулів загального вжитку. Має означити точну листу товарів, обнятих тим розпорядком. На основі розпорядку міністр внутрішніх справ могтиме після вислухання заінтересованих господарських кол видавати розпорядки в ділянці управильнювання цін артикулів заг. вжитку, визначування цін, устійнювання коштів перерібки в обороту, контролювання їх запасів і т. д.

ЛІКАРСЬКИЙ ЗЇЗД У СОФІЇ.

ПОЗНАНЬ, 15. 9. ПАТ. Нині замкнули з'їзд славянських лікарів і зїзд польських лікарів і природників. Найближчий зїзд ухвалили відбути в 1935 році в Софії.

КОДО Й РОСІ ЛЕТЯТЬ ДО МОСКВИ.

ВАРШАВА, 15. 9. ПАТ. Відомі французькі летуни Кодо й Росі на літаку „Ле Брікс" вистартували нині рано зі Штрасбурга до Москви. Рівночасно з летунського майдану в Штрасбурзі вистартував літак „Біяріц", пільотований Вернеєм.

У полудне літак „Ле Брікс" перелетів над польсько-чехословацьким кордоном. В год. 15.15 летуни Кодо й Росі осіли на летунськім майдані в Окенці біля Варшави. Далі полетять завтра в год. 9.30.

—o—

Неспокій на Кубі.

Державний секретар Зл. Держав Гол заявив, що з огляду на зріст комуністичних заколотів на Кубі воєнні кораблі Зл. Держав лишаться дальше на кубанських водах. Також американський амбасадор Уеллес, який мав обняти становище начальника південно-американського відділу в державному департаменті, залишиться на Кубі.

ГАВАНА, 15. 9. ПАТ. В ріжних сторонах Куби повстають щораз нові конфлікти між робітниками і фірмами. Страйк у Гавані грозить населенню позбавленням харчів.

ГАВАНА, 15. 9. ПАТ. Кубанський уряд проповів ведення внутрішньої політики, рівнозначної зі справжньою диктатурою. Відділи, що окружають готель „Національ", значно змінено. Як відомо, в тім готелі схоронилося кількасот старшин, противників теперішнього уряду.

—o—

Перед інфляцією доляра.

ЛЬОНДОН, 15. 9. ПАТ. Останні вісти з Америки вказують на поважні трудноші, з якими зустрівся президент Рузвельт. З одної сторони трудноші змушення промисловців прийняти новий кодекс праці викликують страйк робітників, що домагаються негайного введення цього закону (страйк вуглекопів у Пенсильвенії довів навіть до поважних заворушень), а з другої сторони американський промисл зачинає відчувати сильний брак оборотового капіталу, якого банки не хотять промислові признавати, боячись ризика. Президент Рузвельт обмірковує тепер якусь форму допомоги промислові шляхом кредитування з державної каси. В Льондоні оцінюють таке поширення кредитової політики як інфляцію доляра. У звязку з тим доляр дуже обнизився вчора на льондонській біржі.

—o—

Ґанді занехає непослух.

З Бомбаю повідомляють, що Ґанді зобовязався занехати до 3. серпня наступного року свою кампанію цивільного непослуху, щоби не наражуватися на нове арештування. Ґанді заявив теж, що потребує ще кілька днів відпочинку, щоби вернути зовсім до здоровля.

—o—

З кіна.

Кіно „Касіно": „ПОКИНЬТЕ СВОЇ СМУТКИ".

Ця фільма з двома американськими першорядними комиками Фліпом і Флапом чи пак Льорелем і Гарді. Вона не ріжниться нічим від попередніх їхніх фарс, що мають два головні мотиви, які можна висловити двома нашими приповідками „Дурному вітер в очі" і „Дурний має щастя". Люди і предмети довкола знущаються над ними і самі вони, два щирі приятелі, такі незугарні, що на кожному кроці шкодять один одному. Сотні ударів, що падуть досадно на їхню голову на війні і у власній хаті таки не всилі зломати їхньої погоди та розвіяти вічно безжурної, прегарної усмішки, що є найбільшим джерелом нашого сміху.

—o—

Чергова нарада у валютових справах.

Під цим наголовком пише „Госп.-Кооп. Часопис“ з 17. ц. м. ось-що:

В дні 12. вересня ц. р. відбулася в Центробанку чергова нарада у валютових справах. В нараді взяли участь представники оцих установ: „Центробанк“ (през. д-р Кость Левицький, през. д-р М. Волошин, дир. Ласовський), РСУК (дир. І. Филипович, дир. М. Капуста), Кооп. Банк „Дністер“ (дир. Я. Колтунюк, прок. Конашевич), Земельний Банк Гіпотечний (дир. В. Сінгалевич), Центросоюз (дир. О. Радловський) Народня Торговля (дир. д-р А. Барляк), Маслосоюз (дир. А. Мудрик), та від кооперативної преси — інж. д-р Храплнвий.

В нараді, яка була одною з низки таких-же нарад в попередніх місяцях, розглядали дальші проблеми валютового питання у нашій кредитовій кооперації та кооперації інших форм, устадено напрямні дальшої валютової політики у самих поодиноких установах та вирішили ці проблеми освітлювати по черзі у кооперативній пресі.

—o—

Еріо про свою московську подорож.

В розмові, яку Еріо мав після повороту до Парижа з представником редакції „Матена“, б. премієр заявив, що на основі східно-европейських вражінь хоче виступити в закордонній комісії посольської палати з великою промовою, яка дасть нові основи до оцінки справи розброєння. У східній Европі, на його думку, ніхто не думає про розброєння, бо ані від розбройної конференції ані від Союзу Народів не надіються нічого. Зміну настроїв у Радянщині, Туреччині, Болгарії та в інших балканських державах приписують німецьким погрозам. Радянщина побоюється німецької напасти і тому фабрикує танки.

—o—

В справі підпалення Райхстаґу.

БЕРЛІН, 15. 9. ПАТ. Навязуючи до праць міжнародньої слідчої комісії в Льондоні у справі підпалення Райхстаґу, державний комісар для правничих справ Франк заявляє, що запросив усіх визначних представників чужих держав на процес, який відбудеться в справі підпалення Райхстаґу, щоби могли переконатися про правні відносини в Німеччині та впливати відповідно на пресу свого краю.

—o—

По широкому світі.

На засіданні комітету боротьби з голодом міністр пропаґанди Ґебельс заповів, що на будуче кожний німець має зобовязатися споживати в кожну першу неділю місяця обід, зложений тільки з одної страви в ціні 50 фенігів.

— Палата репрезентантів Филипинських островів у Манілі приняла закон про признання незалежности Филипин після 10 років на основі американської пропозиції.

— Мадярський міністр закордонних справ Каніа виїхав до Парижа, щоби поінформувати французький уряд про мадярську політику.

—o—

НОВИНКИ

— **Загальні Збори Кружка Рідної Школи ім. Г. Барвінок** відбудуться в неділю 17. ц. м. в год. 5. попол. при вул. Мохнацького 12. 377 1-1

— **Наглий суд у Сокалі** відбудеться 22. ц. м. Відповідатимуть Федько Здріль, Ілько Шевчук і Микита Бучко за намагане вбивство Клима Царика, громадського писаря в Поздимирі. Всім обвинуваченим закидують належання до ОУН. Розправі буде проводити суддя Мединський, вотанти Яґодзінський і Міхале, обвинувачує прокуратор Мінасович.

— **Україніка.** У бельгійському ілюстрованому тижневику „Лібра-Іллюстре“ з 29. липня ч. 16. находимо більшу інформаційну статтю про Україну у відділі „Наші великі репортажі“, підписану „Єрдаль“. Стаття подає головні факти з історії України зупиняючися головно на політичних подіях від часу великої революції та на сучасному становищі Радянської України. Стаття має пять колірових фотографій, у цьому три сільські краєвиди.

— **Припинений вивіз худоби.** Міністерство рільництва замкнуло від 10. ц. м. для вивозу череди за границю повіти Тернопіль і Бучач та з причини прищиці для вивозу ратичних звірят повіт Коломию.

— **Зловживання маґістратського урядовця.** Слідство в справі арештованого урядовця львівського маґістрату Влад. Кшечуновича приймає широкі розміри. Зловживання, яких він допускався від довшого часу на шкоду маґістрату, вийшли на яву наслідком донесення кількох власників реальностей, у яких примусовим зарядчиком від маґістрату був Кшечунович. Президент міста Дрояновський, одержавши донесення, усунув Кшечуновича з урядування і справу віддав прокураторові. Вже після арештування Кшечуновича виявилося, що він, допускаючись дефравдацій, був у порозумінні ще з двома урядовцями, яких теж арештовано. Крім того грозить арештування ще кільком особам, вмішаним у цю справу.

— **Хто виграв на льотерії?** Пятнацятого дня тягнення клясової льотерії впали виграні на таксі числа: 5.000 зол. на ч. 23643, 44820, 84274, 86808, 110758, 113606. 2.000 зол. на ч. 7380, 10911, 12970, 16982, 29914, 32578, 33214, 41895, 48837, 52822, 67928, 69385, 96928, 108250, 109274, 112588, 113731, 130921, 151404. 1.000 зол. на ч. 10256, 13570, 14283, 17041, 21664, 34908, 36139, 42160, 43337, 47859, 60339, 66323, 65335, 67861, 75226, 78276, 91143, 96626, 99234, 99426, 105981, 109999, 118975, 123802, 129435, 129878, 134451, 142885, 146485. 20.000 зол. на ч. 57547. 5.000 зол. на ч. 1704, 6110, 51684, 132945. 2.000 зол. на ч. 690, 2318, 15433, 19587, 35795, 37998, 51870, 54909, 55514, 68367, 71285, 84041, 91523, 99398, 105497, 115243, 116659, 134861, 139445, 149372, 150701, 153735. 1.000 зол. на ч. 8056, 11307, 14459, 14797, 17361, 22613, 26759, 24578, 46299, 56513, 58335, 59768, 70438, 70795, 71572, 78512, 78688, 80495, 89368, 90551, 91725, 93856, 95338, 97608, 99113, 102687, 103917, 114995, 121401, 122831, 132990, 142260, 142867, 148604, 149991, 150234, 150650, 150840.

— **Чужолоство злочином.** В Кельні засудив тамошній суд одну замужню жінку та її коханця на 6 місяців вязниці за чужолоство. Гітлерівський суддя заявив, що родина це основа націонал-соціялістичної держави й тому належиться їй правна оборона перед людьми без сорому і чести. Чужолоство на основі німецького права вже й передтим було злочином, однак німецькі суди досі за це не карали.

— **Ямаркові ошуканці.** На ямарку в Калуші шайка ошуканців, що грала в „три карти“, ограбила одну селянку на 140 зол., які дістала за продану корову. Пошкодована повідомила про це міську стражницю. Стражник Дерн, переодівшися в цивільну одіж, пішов на місце, де застав обманців. Коли хотів їх арештувати, обманці кинулися на Дерна і почали його бити. Щойно суддя Любачевський, який туди переходив, при помочі револьверу опанував ситуацію, а тоді поліція арештувала чотирьох злодюг, що за подібні ошуканства були вже карані. Однак ошуканець, що мав гроші селянки, втік.

— **Сумні дожинки.** На фільварку Мислів пов. Луків двірська служба уладила дожинки. Власник маєтку Тад. Хвалібуґ принияв усіх учасників почастунком, після якого кількадесять осіб занедужало серед проявів затроєння. Один із них умер, а 40 є тяжко хорі. Хвалібоґа притягли до відповідальности.

— **Париська сензація.** Кілька разів до року має Париж таку сензацію: в осередку міста щезає безслідно людина і вся її рідня, знайомі та вся поліція не всилі ні її віднайти ні догадатися, чи вона вмерла, як і де. Таке трапилося цими днями з загально відомим у місті Льоріен купцем Людек, що приїжав власним автом до Парижа за інтересами. Це авто найшли на самотній алеї Бульонського лісу безніяких слідів боротьби з його власником. Є здогади, що Людек мав при собі більші гроші. Та одночасно поліція з м. Бульонь подає опис якогось підозрілого панка, що недбайливо одягнений хотів комусь на вулиці продати золотий годинник і хоча якийсь час його тримали на поліції, він виїхав після цього до Парижа і імовірно є тотожний з Людеком. Преса повторяє ріжні гіпотези, не виключаючи навіть випадку повної втрати памяти Людека, який десь сидить, сам не знаючи нічого про себе.

— **Національний обовязок і сир.** Німецький міністр харчевих справ звернувся з окремим дорученням до ріжних установ, щоби вони заохочували суспільність їсти якнайбільше сира краєвого виробу. Великі запаси альґавського і тильзитського мягкого сира лежать дурно, вивозити їх не можна, а це ж гроші. Недавно появилося таке саме доручення у справі збуту риби серед місцевого населення. Італійський уряд так само заохочує своїх земляків до рижу.

— **Англійські студенти до Голяндії** вибралися на одномісячну вакаційну проґульку. 12 днів брили вони по лісах тільки при помочі компасу і перейшли 140 англ. миль. Їхні наплечники важили при відході в дорогу 46 англ. фунт. Проґулька мала наукову ціль.

— **Вкрали „полярну зорю“.** Перед виставу склепу одного з найбагатших ювилерів у Льондоні заїхало перед кількома днями елеґантне авто, з якого висів молодий мужчина. Він спокійно підійшов до виставової шиби, швидким рухом розбив її і вхопивши дорогоцінний бриліянт з вистави, вскочив назад до самоходу, яким кермував його спільник. Все те сталося так швидко, що заки очевидці вспіли зорієнтуватися, авто щезло на скруті вулиці. Погоня поліції й кількох приватних авт була безуспішна. Вкрадений бриліянт був знаний під назвою „полярної зорі“ і важив 33 карати. Оцінювали його на 60.000 зол.

— **Чи українська кооперація справді надибує виняткові труднощі?** У вчорашній статті під цим заголовком через недогляд коректора пропущено підзаголовок „Отвертий лист директора д-ра Юзефа Марія Лозинського до пана д-ра Остапа Луцького“ [line order garbled in print: „…до пана д-ра Юзефа Мар- / Остапа Луцького / шалка“].

Нові книжки й журнали.

D. Dorošenko a J. Rypka: HEJTMAN PETR DOROŠENKO A JEHO TURECKA POLITYKA P[illegible] 1933. Стор. 56. Форм. 8°.

Д-р Волод. Левицький: УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА ПУТЬ. Львів, 1933. Стор. 160. Форм. 16°.

Ksawery Pruszyński: PALESTYNA PORAZ TRZECI: Wilno 1933. Стор. 176. Форм. 8°.

ЗОЛОТИЙ КОЛОС, календар на рік 1934. Стор. 176 + XXIV. Форм. 4°.

Степан Смаль-Стоцький: НЕМОЛІВ. Спомини. Ст. 44. Форм. 8°.

ЖУРНАЛИ:

„NASZA PRZYSZŁOŚĆ, wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Tom XXXI. Warszawa, sierpień 1933.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ, ілюстрований журнал історії та побуту. V. Річник. Ч. 9. Львів, вересень 1933. Зміст: Шевченківське свято в Одесі 1920 р.; Останні дії 2-го гарматнього полку; Історія 8-ої Галицької бригади; У більшовицьких лабетах; Козаки по статуту гендензьких кольоній; Рік у Холодному Яру; Пів року під більшовиками; Посмертна згадка.

ДЗВОНИ, літературно-науковий журнал ч. 8-9. — Львів 1933. Зміст: На загроженій позиції; Не доторкаймо ран; На Спаса в Розі; Ти питаєш; Коли було... не знаю; По зборах; Садочок, річка; Контрасти; Сотворення думки; Волинь; Сумерк матеріялізму; За уздоровлення людства; Начерк відродження катол. думки у світовій літературі; Йоганнес Брамс; Фільмова продукція і комунізм; Серед наукових змагань; Про українську енциклопедію; Між Византією й Заходом; Україніка.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Ч. 9. Львів, вересень 1933. Зміст: На окраю днів; Драбинястим по галицькій волості; Передумови успішної індустріялізації західньо-українських земель; Місце плекання худоби у сільському господарстві Сх. Галичини; Релігійний соціялізм; Навчання кооперації на укр. університеті в Празі; Серед книг.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ, орган Технічного Товариства. Львів, вересень 1933. Ч. 5. Зміст: Під кінець земельної реформи на Закарпатті та Чехословаччині; Електрифікація Закарпаття; Реферати; Огляди.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, ч. 20. Рік I. Париж, вересень 1933.

„MORZE", organ Ligi morskiej i kolonjalnej. Nr. 8—9. Warszawa, sierpień—wrzesień 1933. Rok X.

—o—

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Зі сокільського життя. 10. п. м. відбулося в Пикуловичах під Львовом сокільське свято при участи місцевого гнізда і соколів з Ременова. В програму свята входили вправи вільноруч усіх соколів, вправи з вінками посестер, 16-тактові вправи побратимів з Ременова, символічні вправи вільноруч посестер при звуках гимну „Боже, Великий Єдиний" і національні танки у виконанню ременівського доросту. Вправи випали гарно, найбільше подобалися символічні вправи посестер і національні танки. Свято закінчилося дефілядою вправляючих, до якої ставуло 52 побратимів і 33 посестер. До вправ приґравала орхестра з Підборець. Глядачів около 800. На святі був делеґат С.-Б. побр. Яр. Рак.

КОПИЧИНЦІ.

Концерт д-ра В. Тисяка. Дня 10. вересня с. р. завітав в гостину до Копичинець зі своїм концертом уло[illegible] співак п. д-р В. Тисяк, який уже 5. лютого с. р. [illegible] знаменито виконаним і добірним репертуаром в [illegible] вилею гет. Івана Мазепи очарував публику. І цим разом виконав цілу низку пісень найвизначніших українських і чужих композиторів, за що численно зібрана [illegible] українська публика цілком заслужено нагородила [illegible] рясними оплесками і змушувала до численних [illegible] ків. Супровідна частина концерту спочивала в [illegible] руках відомої в нашій околиці піяністки Вп. п. [illegible] ської. Частину доходу з концерту зложив п. д-р Тисяк на місцеву Рідну Школу, за що Старшина Кружка [illegible] чувається до милого обовязку зложити йому на [illegible] місці щире Спасибіг. Щире Спасибіг належиться [illegible] Вп. п. Созанській, приват. учительці музики за безінтересовне випозичення фортепяну.

Старшина Кр. Рідної Школи.

—o—

СПОРТ.

РЕСОВІЯ — УКРАЇНА.

Відплатні змагання між цими дружинами за вступ до окружної ліги відбудуться в неділю 17. ц. м. в год. 11 передполуднем на грищі Погоні у Львові. Україна виступить у зміцненому складі, а саме грати буде [illegible] гота. Попередять в год. 9. рано Погоня II — Україна I за мистецтво Б-кляси. Ціни вступу низькі.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.
Субота, 16. IX. год. 7.30 веч. „Фрайляйн Доктор".
Неділя, 17. IX. год. 7.30 веч. „Фрайляйн Доктор".

Театр Ріжнородностей.
Субота, 16. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька мущин".
Неділя, 17. IX. год. 3.30 попол. „Моя панна мама".
Неділя, 17. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька мущин".

Кіна.

АДРІЯ: „Опир в опері".
АПОЛЬО: „Історія гріху" (Ст. Жеромського).
АТЛЯНТИК: „Пісня серця".
КАСІНО: Фліп і Фляп.
КОПЕРНИК: „Прощання зі зброєю" (Ґері Купер).
КОЛІСЕЙ: „Колиб я мав міліон" і ревія „Кармен у кратки".
МАРУСЕНЬКА: „Прощання зі зброєю" (Ґері Купер).
МІРАЖ: „Мароканські ночі кохання".
МУЗА: „Чемп".
ПАЛЯС: „Адютант його Величности" Власта Буріян).
ПАН: „Мумія" та ревія.
ПАСАЖ: „Зунґу".
СТИЛЕВЕ: „Король це я!" (Власта Буріян), ревія „Як дасться, то зробиться".
ХИМЕРА: „Жінка з другої руки".
УТІХА: „Бунт молодости" й ревія.

Закордонне радіо.

Субота, 16. вересня 1933.

Кеніґсберг (217,1) 20.05 „Ганс Гайлінг" оп. Маршнера; **Франкфурт н. М.** (259,3) 20.00 „Дон Хуан" оп. Моцарта; **Мор. Острава** (263,8) 12.35 Військ. музика; **Міляно** (331,4) 11.15 Муз. всячина; **Білгород** (429,7) 17.00 Пісні; **Рим** (441,2) 13.00, 17.15 Орхестра, 20.45 „Іль Пірата" оп. Белінія; **Прага** (488,6) 19.30 „Світ увязнений" муз. комедія Єжака; **Відень** (517,2) 16.05 Хор; **Мінхен** (532,9) 18.15 Камер. музика; **Будапешт** (550,5) 17.30 Циг. орхестра; **Харків** (937,5) 9.00 Солісти, 13.50 Російська нар. пісня, 15.00 Балетова музика, 18.00 Тріо, 20.00 Квартет; **Париж** (1724,1) 20.00 „Сон літньої ночі" А. Томаса.

Неділя, 17. вересня 1933.

Франкфурт н. М. (259,3) 18.30 Весела авдиція, 20.00 Оп. музика; **Братислава** (279,3) 17.40 Спів, 20.00 Весела авдиція, музика, спів; **Міляно** (331,4) 20.03 „Рі Бля" оп. Маркетія; **Ляйпціґ** (389,6) 20.00 „Вільний стрілець" оп. Вебера; **Берлін** (419) 12.00 Концерт, 18.30 Альпейські пісні, 20.05 „Дас Фервуншене Шльос" оп. Мілекера; **Білгород** (429,7) 16.30 Пісні; **Рим** (441,2) 17.15 Солісти, 20.45 Еспанська музика; **Прага** (488,6) 7.00 Концерт, 8.45 Скрипка, 16.00 Військ. музика; **Будапешт** (550,5) 15.45 Пісні; **Харків** (937,5) 9.00 Грубна орхестра, 10.00 Музика для сільських дітей, 13.50 Інструм.-вок. концерт, 15.00 Радіоцирк, 16.00 Концерт для молоді, 18.00 Літ. трансмісія, 19.00 Концерт артистів держ. сцен, **Москва** (1000) 17.25 „Травіята" оп. Вердія (Сталін 424.3 м.), 17.25 „Фавст" оп. Ґунода (Досв. 720 м.).

Львівське радіо.

Субота, 16. вересня 1933.

7.15—7.55 Ранішня авдиція; 9.00—11.45 Трансм. з Олеська свята в 250-ті роковини визволення Відня; 12.05, 12.35, 14.55, 15.15, 15.36 Ґрамофон; 15.25 Господарський комунікат; 16.00, 16.30 Авд. для хорих, сальонова орхестра; 17.00 Відчит; 17.15 Легка музика; 18.15 **„Іван Каспрович і Тарас Шевченко"** (відч. д-ра Вал. Кватковського); 18.35 Скрипковий рецітал; 19.20 Всячина; 19.40 „Гумореска" Магд. Самозванец; 20.00 Легка музика, спів (Соболевська); 21.15 Балачки з молодими та старшими; 21.30 Шопенівський концерт; 22.00, 22.40 Танкова музика; 22.25 Спортові вістки.

Неділя, 17. вересня 1933.

11.30, 15.00, 16.30 Ґрамофон; 12.55 Муз. поранок; 14.00 Рільнича скринька; 14.15 Рільн.-метеорольоґ. комунікат; 14.20 Концерт хору; 14.45 Положення на світовому збіжевому ринку; 16.15 Балачка „Добре діється в данській державі"; 17.00 Вороги кооперації; 17.15 Польська народня музика; 18.00 Спів (Анат. Вронський); 19.00 Авдиція: „Віденське поле"; 19.40 Почт. техн. скринька; 20.00 Концерт присвячений творчости Шимановського; 22.00, 22.02 Спортові вістки; 22.20 На веселій львівській хвилі.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Банк Польський обнизив курс долара до 6.00 зол. Оферували доляри по 6.02, в міжнародньому обрахуванні 6.05.

Золото: доляри 9.04—9.07, корони 37.90 до 38.30, франки 36.50—36.75, дукати 53.80 до 84, рублі 4.70—4.75.

ВАРШАВСЬКА БІРЖА.

4-проц. поз. інвест. сер. 110 і пів; 5-проц. поз. конверс. 52 і пів — 51 і три четверті — 52; 5-проц. поз. залізн. 46 і пів; 4-проц. поз. долярова 46 і пів; 4-проц. поз. долярова 48 і три четверті — 48; 7-проц. стабіл. 51 і одна четверта, 51 і пів; 10-проц. поз. залізн. 102.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 124.73, 125.04, 124.42; Данціґ 173.45, 173.88, 173.02; Голяндія 360.75, 361.65, 359.85; Льондон 28.60, 28.62, 28.77, 28.47; Париж 35.01, 35.10, 34.92; Прага 26.50, 26.56, 26.44; Швайцарія 172.89, 173.32 172.46; Італія 47.17, 47.41, 46.95; Берлін 213.23.

Акції.

Банк Польський 82.

ЗБІЖЕ.

	л. Підволочиська	льоко Львів
пшениця	19.25—19.75	20.75—21.25
пшениця зб.	18.25—18.75	19.75—20.25
гречка на мливо	17.50—18.00	
крупи гречані	32.00—33.00	
кукурудза	23.50—24.00	

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З нагоди 60-ліття уродин довголітнього голови „Сокола-Батька" і невтомного пропаґатора сокільської ідеї, проф. Івана Боберського, зложили українські дівчата-спортсменки на руки Вп. Навроцької 500 золотих на викупно Українського Городу і взивають цією дорогою українську молодь піти їх слідами. 371

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЦІНИ КРІЗОВІ!!! Відома Школа і Робітня жіночого кравецтва приймає замовлення і перерібки. М. Козловська, Академічна 22/I. 355а 2—3

ІНТЕЛІҐЕНТНОЇ жінки, найрадше вдови по священику, яка занялася би кухнею і домашньою господаркою у вищих урядовців у західній Галичині, шукаємо від 1. жовтня ц. р. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Господарна". 361 2-2

ВУҐОЛЬ: Калитяк, Байки 14. Тел. 38-24. 203 20—20

ДЛЯ 2-х студенток (ів) мешкання з харчем. Середмістя. Валова 14 м. 6. 367 2-3

КІМНАТА тепла, ясна, з комфортом негайно до винайму. Піскова 40 м. 1. 1-1

ГАРНИЙ, соняшний, партеровий покій винайму одному або двом панам з утриманням або без. вул. Генінґа 30, партер. 374 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗАЯВА.

Добровольського Івана, студента, вложена дня 11. 9. 1933 в Комарні.

У звязку з поміщеним дописом в часописі „Діло" з вересня 1932 року під заголовком „Під осуд громадянства" написаного Вп. Д-р Ол. Пеленським, в котрім посуджено, що дня 7. 8. 1932 п. Добровольський В. в товаристві пп. Гелмея М. і Перуна А., студентів з Комарна відчинили замкнені двері від кухні Вп. Др. Ол. Пеленського без огляду на виразну заборону тогож в його неприсутности.

Допис цей, до якого підписаний не привязував ваги, є кривдячим для п. Добровольського В., бо цей у наведеніи фактах в тім дописі участи жадної не брав, і кухню відчинив п. І. Добровольський, студент з Комарна в товаристві п. Гелмея М. і Перуна А., студентів з Комарна.

Заяву повищу складаю в присутности свідків пп. д-ра Осипа Утриска, інж. Сухового Михайла і мгр. прав Радовича Миколи, щоби в цей спосіб спростувати стан фактичний і оминути непорозуміння, які повстали і які на будуче з тої причини повстати можуть.

Іван Добровольський.

Свідки: Мгр. Осип Утриско, мгр. Микола Радович, інж. М. Ольховий.

Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10. За редакцію відповідає Олександер Костів.